

„KRAKOWIACY I GÓRALE

czyli o wielokulturowości Europy Środkowej i Krakowa”

Czym jest chaczkar, kim był Balint Balassi, kto zaprojektował ikonostas do krakowskiej cerkwi grekokatolickiej i gdzie mieszkała rodzina Montelupich, kto był twórcą polskiej balneologii i gdzie w Krakowie można się napić kwasu chlebowego – odpowiedzi na te i na wiele innych pytań będzie można poznać w trakcie organizowanej przez Muzeum Narodowe gry miejskiej.

Celem gry jest zwrócenie uwagi na wielonarodowościową i wielokulturową historię Krakowa. Uczestnicy - posiłkując się podanymi wcześniej wskazówkami - spotkają na swojej trasie ślady mieszkających w Krakowie Niemców, Włochów, Ormian, Żydów i innych narodów.

Na spotkaniu podsumowującym grę odpowiemy na zadane w niej pytania i wyjaśnimy, w jaki sposób przedstawiciele różnych nacji znaleźli się w Krakowie. Następnie porozmawiamy o fascynującej wielokulturowości Karpat i opowiemy, kim byli i skąd przybyli Huculi i inne karpaccie grupy góralskie. Wreszcie zastanowimy się, jakie narody i grupy etniczne zamieszkiwały dawną Polskę, co było przyczyną ich przybycia tutaj i jaki wkład wniosły one do polskiej kultury, języka czy kuchni.

ZAPRASZAMY WSZYSTKICH CHĘTNYCH do podróżowania śladem różnych narodowości i niezwykłych postaci Krakowa z zestawem zadań (materiały można również pobrać na stronie internetowej: www.edukacja.muzeum.krakow.pl). Gra przeznaczona jest dla uczestników od 12 roku życia lub dla grup rodzinnych.

Zapraszamy także na **SPOTKANIE PODSUMOWUJĄCE GRĘ:**

29.05.2011, w ostatnią niedzielę trwania wystawy, o godz. 15:30, w Sali Edukacyjnej.

Spotkanie poprowadzi autor gry, Krzysztof Magnowski

Ilość miejsc ograniczona, konieczne zapisy!

Tel. 12 295 56 51, email: edukacja@muzeum.krakow.pl

ZADANIE 1

Pierwsze pytania dotyczą narodu, z którego pochodzą tak znaczące dla Krakowa postacie, jak aktorka Anna Dymna czy pisarz i krytyk kulinarny Robert Makłowicz. Aby na nie odpowiedzieć, trzeba odnaleźć znajdujący się przy kościele św. Mikołaja na ul. Kopernika niewielki pomnik z krzyżem o charakterystycznych, rozszerzających się ramionach. Odczytawszy znajdujący się na pomniku napis można będzie odpowiedzieć na następujące pytania: jak się owe krzyże czy też pomniki w kształcie takiego krzyża nazywają? Z jakim narodem są one związane? Od którego wieku przedstawiciele owego narodu mieszkają w Polsce?

.....
.....

ZADANIE 2

Kraków od wielu wieków zamieszkują przedstawiciele różnych wyznań. Kolejnym zadaniem będzie odnalezienie w przestrzeni miasta świątyń różnych obrządków i odpowiedzenie na pytania:

- jakie wezwanie nosi cerkiew prawosławna, znajdująca się w budynku przy ul. Szpitalnej mieszczącym dawniej żydowski dom modlitwy?
- jakie wezwanie ma cerkiew grekokatolicka przy ul. Wiślniej oraz który słynny polski malarz zaprojektował do niej ikonostas (ścianę ze świętymi obrazami – ikonami – oddzielającą prezbiterium od nawy)?
- w którym kościele przy ul. Grodzkiej gromadzą się obecnie ewangelicy i co głosi napis ponad wejściem do owego kościoła? Wskazówką ułatwiającą odnalezienie jest znajdujący się przed świątynią Słup Pokoju.

.....
.....

ZADANIE 3

W dawnej Polsce często się zdarzało, że członkowie jednej rodziny uznawali się za przedstawicieli różnych narodów i wyznawali różne wyznania. Tak było w przypadku niezwykle zasłużonego dla Rzeczypospolitej rodu Szeptyckich. Stanisław Szeptycki był jednym z najwybitniejszych polskich dowódców wojskowych w czasie I wojnie światowej i następnie ministrem spraw wojskowych. Jego brat Andrzej z kolei uchodził za duchowego przywódcę Ukraińców. Jaką godność pełnił, można się dowiedzieć z tablicy umieszczonej na kamienicy u zbiegu ulic św. Jana i św. Marka.

.....
.....

ZADANIE 4

Do Krakowa jako miasta bogatego i otwartego przybywali kupcy i rzemieślnicy z całej Europy. Najbogatsi i najbardziej znaczący spośród nich wznosili swoje domy przy głównym rynku miasta. Kolejnym zadaniem jest odnaleźć, gdzie mieszkały tak zasłużone dla gospodarki i kultury Krakowa rodziny, jak:

- pochodzący z zachodnich Niemiec Bonerowie (przez ich dawną kamienicę biegnie Pasaż Bielaka)
- rodzina Montelupich z Włoch (która nad wejściem do swojej siedziby umieściła napis „Tecum habita”)
- również włoska rodzina Cellarich (na ich dawnym domu namalowana jest postać Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej).

.....
.....

ZADANIE 5

Następne zadanie będzie polegać na szukaniu baranków:). A żeby je znaleźć, trzeba będzie odwiedzić kościoły św. Anny i św. Piotra i Pawła. Obie wspaniałe, barokowe świątynie były wznoszone i wyposażane przez artystów

obcego pochodzenia. Kościół św. Piotra budowali włoscy architekci Giuseppe Brizio (Britius), Giovanni Maria Bernardoni i Giovanni Trevano – i tu baranka trzeba będzie odszukać na fasadzie świątyni. Kościół św. Anny wzniesiono według projektu Holendra Tylmana van Gameren, a dekorację wnętrza wykonywali m.in. rzeźbiarz z Włoch Baltazar Fontana i szwedzki malarz Karol Dankwart. Wśród mnóstwa postaci i scen wyrzeźbionych i wymalowanych we wnętrzu trzeba będzie odnaleźć św. Agnieszkę z barankiem oraz Baranka Apokaliptycznego z księgą Ewangelii.

.....

.....

ZADANIE 6

Baranków w Krakowie dostatek. Trzy głowy baranie dźwigają balkon ponad wejściem do jednego z pałaców przy Rynku Głównym. W zadaniu trzeba odszukać ową kamienicę, a następnie znaleźć na niej tablicę mówiącą, kim był i z jakiego kraju pochodził Balint Balassi. Kolejna tablica, mówiąca o krajanach Balassi'ego, umieszczona jest na ul. Brackiej, niedaleko wejścia do kawiarni „Prowincja”. I tu trzeba odpowiedzieć na pytanie, w jakim celu przybywali oni do naszego miasta.

.....

.....

ZADANIE 7

W kościele dominikanów, w prezbiterium na lewej ścianie obok wejścia na krużganki klasztorne znajduje się epitafium (czyli pośmiertna tablica upamiętniająca) słynnego włoskiego humanisty, literata i wychowawcy synów królewskich. Podchodząc do niej cichutko – by nie przeszkadzać zakonnikom i modlącym się w kościele – można się dowiedzieć z pierwszych dwóch wyrazów inskrypcji pod przedstawieniem owego humanisty jego imienia i pseudonimu artystycznego. Kolejne pytanie brzmi, co trzymają w rękach niewielkie postacie umieszczone pośród wici roślinnej na lewo od głównego przedstawienia.

Obcokrajowcem był również twórca owego epitafium. Aby się dowiedzieć, kto nim był i w jakim jeszcze – oprócz Krakowa – mieście tworzył można się dowiedzieć po wyjściu z kościoła dominikanów skręcając lewo w ul. Grodzką w stronę Wawelu i szukając tablicy umieszczonej na dziesiątej (licząc od skrzyżowania) kamienicy po prawej stronie.

.....

.....

ZADANIE 8

Wielu Niemców przybyło do Krakowa po przejęciu władzy nad miastem w 1796r. przez Austriaków. Potomkiem rodziny austriackich urzędników był pierwszy (i do dziś uważany za najwybitniejszego w dziejach) prezydent Krakowa. Jego imieniem nazwano szeroką, reprezentacyjną aleję powstałą po zasypaniu głównego koryta Wisły oddzielającego Kraków od Kazimierza. Ale polityka nie była jedyną pasją owego pana. Zanim został

prezydentem zastąpił jako uczony badający właściwości wód mineralnych. Nazwę dziedziny nauki zajmującej się tym zagadnieniem można odnaleźć na pomniku tej postaci znajdującym się na pl. Wszystkich Świętych.

ZADANIE 9

Krakowska społeczność ukraińska grupuje się wokół instytucji mieszczącej się w domu przy ul. Kanoniczej. Mieszczą się tam m.in. księgarnia ukrainoznawcza „Nestor”, kawiarnia, w której można spróbować kwasu chlebowego czy kawy parzonej w piasku oraz restauracja oferująca dania kuchni ukraińskiej. Już wchodząc na dziedziniec kamienicy można dowiedzieć się, który władca Rusi i w którym – według prawosławnego kalendarza – roku ochrzcił Ruś oraz jak się nazywali jego synowie - pierwsi ruscy męczennicy – będący patronami znajdującej się tam kaplicy grekokatolickiej.

Kawałek dalej na ul. Kanoniczej znajduje się galeria prezentująca dzieła sztuki cerkiewnej z terenów dawnej Rzeczypospolitej. Jakiej dużej krakowskiej instytucji jest ona częścią?

ZADANIE 10

Jan Matejko uważany jest za jednego z największych polskich malarzy. Jego rodzice nie byli jednak z pochodzenia Polakami. Matka pochodziła z rodziny o korzeniach niemieckich, natomiast ojciec przybył tu jako nauczyciel z jednego z sąsiednich krajów. Z którego? Ano z tego samego, z którego pochodził słynny pisarz, uwieczniony na tablicy pamiątkowej na budynku dawnego aresztu pomiędzy ulicami Kanoniczą i Grodzką. Pytanie jest: z którego kraju przybył ojciec Jana Matejki i jakie jest najszynniejsze dzieło wspomnianego pisarza?

ZADANIE 11

Była już mowa o zagranicznych artystach tworzących w Krakowie. Tym razem pytamy się o włoskiego twórcę, projektanta m.in. słynnej kaplicy Zygmuntońskiej i bramy prowadzącej na dziedziniec Zamku Królewskiego na Wawelu. Na obu dziełach umieszczone są inskrypcje. Odczytawszy je trzeba następnie niektóre litery z nich umieścić w określonej kolejności i w ten sposób otrzyma się imię twórcy.

Inskrypcja na kaplicy: 12 1158 1632

Inskrypcja na bramie: 11 59 10 14 717 4

Imię artysty: 1,2,3,4,5,L,7,8,9,10 11,12,R,14,15,16,17

ZADANIE 12

W wielu miejscach ślady dawnych właścicieli są bardzo zatarte i potrzeba wprawnego oka, żeby je dojrzeć. Tak też jest w przypadku kamienicy przy ul. Dietla 64. Wyteżywszy wzrok można na niej dojrzeć resztki napisu informującego, iż niegdyś znajdował się tam sierociniec dla dzieci pochodzenia ... No właśnie, jakiego?

.....
.....

ZADANIE 13

Jedną z najliczniejszych społeczności dawnej Polski stanowili do II wojny światowej Żydzi. Wielu z nich, ogromnie zasłużonych dla kraju, zostało upamiętnionych w nazwach krakowskich ulic. Wśród nich był Berek Joselewicz, organizator oddziałów żydowskich walczących w Powstaniu Kościuszkowskim. Pytanie dotyczy jednak nie pochodzącego spoza Krakowa Joselewicza, ale o to, jak się nazywał mieszkający na ulicy jego imienia żydowski poeta i pieśniarz.

.....
.....

ZADANIE 14

Kwintesencją krakowskiej wielokulturowości jest tzw. Dom Esterki przy ul. Krakowskiej 46. Nazwany on został imieniem legendarnej żydowskiej ukochanej króla Kazimierza Wielkiego. W murach Domu ma swoją siedzibę Muzeum Etnograficzne, prezentujące dorobek kulturowy różnych narodów i grup etnicznych. Spotykają się w nim również członkowie Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego. A pytanie jest o imię i nazwisko inicjatora założenia Muzeum, a obecnie jego patrona.

.....
.....

ZADANIE 15

Przybywający do Krakowa Niemcy przynosili ze sobą znajomość najnowszych zdobyczy cywilizacyjnych. To za ich sprawą rozpowszechniła się w stolicy Polski znajomość druku. Ostatnim zadaniem będzie odnalezienie ulicy noszącej imię jednego z najwybitniejszych krakowskich drukarzy i księgarzy przełomu XV i XV wieku. Aby dotrzeć do niej, trzeba najpierw na budynku dawnego kazimierskiego ratusza na pl. Wolnica odnaleźć tablicę upamiętniającą przybycie Żydów do Polski. Następnie po obejściu dookoła ratusza należy podejść do widocznego w odległości około 100m narożnego, czterokondygnacyjnego budynku o pomarańczowych ścianach, krytego dachówką i na owym budynku odnaleźć tablicę mówiącą, iż gmach ten był siedzibą Żydowskiej Gminy Wyznaniowej. Idąc dalej ulicą, przy której owa tablica się znajduje należy skręcić w pierwszą przecznicę w lewo - ona nosi imię naszego drukarza. Przy końcu owej ulicy po prawej stronie znajduje się siedziba pewnej instytucji kulturalnej – jakiej?

.....
.....